

Подобряване постиженията на всички учащи в приобщаващото образование

Заклучителен обобщен доклад

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

ПОДОБРЯВАНЕ ПОСТИЖЕНИЯТА НА ВСИЧКИ УЧАЩИ В ПРИБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Заклучителен обобщен доклад

RAISING THE ACHIEVEMENT
OF ALL LEARNERS IN INCLUSIVE EDUCATION

Европейската агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование (Агенцията) е независима и самоуправляваща се организация. Агенцията се финансира от министерствата на образованието на държавите членки и от Европейската комисия с подкрепата на Европейския парламент.

Съфинансирано от
Програма „Еразъм +“
на Европейския съюз

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на това издание не следва да се тълкува като одобрение на неговото съдържание, което отразява единствено мнението на авторите. Комисията не носи отговорност за съдържанието в изданието информация или за начините, по които тя би могла да се ползва.

Личните становища, изразени в този документ, не отразяват непременно официалното становище на Агенцията, на нейните държави членки или на Европейската комисия.

Редактори: Верити Дж. Донъли и Антула Кефалину, екип на Агенцията

Възпроизвеждането на части от документа е допустимо при ясно упоменаване на източника. Препратки към документа трябва да бъдат оформени, както следва: Европейска агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование, 2017. *Подобряване постиженията на всички учащи в приобщаващото образование: Заключение обобщен доклад.* (ред. В. Дж. Донъли и А. Кефалину). Одензе, Дания

За осигуряване на по-широк достъп този доклад е предоставен на 25 езика в достъпен електронен формат на уеб страницата на Агенцията:
www.european-agency.org

Настоящият текст е превод на оригиналния текст на английски език. В случай на съмнение относно точността на информацията в преводния текст, моля, направете справка с оригиналния текст на английски език.

ISBN: 978-87-7110-720-3 (в електронен вид)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2017

Секретариат
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Тел.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Офис в Брюксел
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Тел.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД	5
КОНТЕКСТ	6
КОНСТАТАЦИИ ОТ ПРОЕКТА	7
ПРЕПОРЪКИ	10
Препоръки за училищни ръководители и учители	11
Препоръки за лидери на системата и органи, разработващи политики	13
ПРОДУКТИ НА ПРОЕКТА	14
БИБЛИОГРАФИЯ	16

УВОД

Високата цена на неуспеха в училище и на неравния достъп до образование за отделния човек – и за обществото в по-широк план – все повече се признава в цяла Европа. Подобряването на постиженията на всички учащи се разглежда не само като политическа инициатива, но и като морален императив.

По молба на държавите членки, Европейската агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование (Агенцията) осъществи проекта „Подобряване постиженията на всички учащи в приобщаващото образование“ (ПП) (2014–2017 г.). В рамките на проекта бяха изследвани подходи, които, пряко или косвено, допринасят за повишаване на мотивацията и капацитета на младите хора да се учат. Подобни подходи се очаква да увеличат посещаемостта и ангажираността, да помогнат за намаляване на броя на преждевременно напускащите училище и в крайна сметка да допринесат за подобряване постиженията на всички учащи.

В проекта взеха участие учащи, учители, училищни ръководители и родители/настойници, както и местни и национални органи, разработващи политики. Целта бе да се проучат педагогическите стратегии и подходите за преподаване, които най-добре подпомагат ученето и имат най-добър ефект за подобряване постиженията на всички учащи. Бяха разгледани също начините, по които училищните ръководители могат да подкрепят:

- развитието, прилагането и мониторинга на инициативи и процеси за подобряване на постиженията;
- участието на учащите и родителите/настойниците в образователния процес;
- „измерването“ на всички форми на постижение и анализ на резултатите в помощ на по-нататъшното развитие.

Тези въпроси бяха разгледани в контекста на националната и местната политика. В рамките на проекта бе изследвано как политиката би могла да подпомогне ефективно организационното развитие на училищните общности, и да насърчи всички заинтересовани страни да работят заедно, за да подобрят постиженията на всички учащи.

В проекта взеха участие следните държави: Австрия, Белгия (фламандски и френски говорещи общности), Германия, Гърция, Дания, Естония, Ирландия, Исландия, Испания, Италия, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия, Норвегия, Обединеното кралство (Англия, Северна Ирландия, Шотландия и Уелс), Полша, Португалия, Словакия, Словения, Унгария, Финландия, Франция, Хърватия, Чешката република, Швейцария и Швеция.

Практическите дейности по проекта бяха съсредоточени в три училищни общности:

- Istituto Tecnico Agrario Sereni (гимназия) и Istituto Comprensivo Antonio Rosmini (начално и основно училище) в Рим, Италия
- Група училища (начални и основни) в Лайски (Łajski), община Виелисчев (Wieliszew), Полша
- Училищната общност „Колдерглен“ (гимназия „Колдерглен“ и гимназия „Сандерсън“ – училища за общо и специално образование, намиращи се в една и съща сграда), Ийст Килбрайд, Обединено кралство (Шотландия).

Всяка участваща държава членка на Агенцията определи двама участници (изследовател и ръководител на училище), които се включиха в работата по проекта. Всеки участник бе свързан с една от училищните общности и я посети два пъти по време на проекта. Всяка училищни общности определи приоритетите, по които желае да работи, и получи подкрепа чрез онлайн форума на проекта. Бе извършен преглед на изследователската литературата, който предостави съответните научни доказателства за работата по проекта (вж.: www.european-agency.org/publications/reviews/raising-the-achievement-of-all-learners-in-inclusive-education-literature).

Училищните общности попълниха формуляр за самооценка по проекта в началото на практическата фаза и в края на проекта. По-подробна информация за самооценката е достъпна на: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review.

Допълнителни доказателства за проекта бяха събрани чрез подробни доклади и примери за политики и практики за подобряване постиженията на учащите от редица участващи държави. Докладите за отделните държави, както и концептуалната рамка на проекта, могат да бъдат намерени на: www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement.

Методологията на проекта е описана подробно в приложението към обобщаващия доклад по проекта, озаглавен *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice* [Подобряване постиженията на всички учащи в приобщаващото образование: Уроци от политиката и практиката в Европа] (вж.: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview).

КОНТЕКСТ

За основа на работата по проекта за ПП послужиха Конвенцията на Организацията на обединените нации (ООН) за правата на детето (1989 г.) и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (2006 г.). Тези два акта задават рамката за прилагането на подход, основан на правата, спрямо всички учащи. Допълнителни

насоки дава и *Общ коментар № 4* (2016) за правото на приобщаващо образование на Комитета на ООН за правата на хората с увреждания (вж.: www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/GC.aspx). Тези Конвенции, заедно с Цел № 4 на ООН за устойчивото развитие – „да се осигури приобщаващо и еднакво достъпно за всички качествено образование и да разширят възможностите за учене през целия живот на всеки човек“ (ООН, 2015 г.), – защитават правата на учащите с увреждания. Те гарантират, че такива учащи няма да бъдат маргинализирани или изключени от общото образование (Европейска агенция, 2015 г.)

Проектът за ПП не бе съсредоточен върху приобщаването, само по себе си, а върху постигането на стойностни резултати за всички учащи. Приобщаването се явява основополагащ принцип, който дава възможност на училищата да развият своя капацитет и да станат по-гъвкави към различията на отделните учащи. Така училищата подобряват възможността си да осигурят равен достъп на всички до качествено образование.

Проектът бе в унисон и с принципите и приоритетите, определени на европейско равнище. В *Заключенията относно приобщаване в условията на многообразие с цел постигане на висококачествено образование за всички* се подчертава, че: „равенството и справедливостта са различни понятия и че образователните системи трябва да се отдалечат от традиционния манталитет на уравниловка“ (Съвет на Европейския съюз, 2017 г., т. 4). Европейската комисия (2017 г.) заявява, че развиването на капацитета и ролята на учителите и училищните ръководители е от съществено значение за осигуряването на ясна стратегическа визия и управление, които да подобрят опита и резултатите на всички учащи – чрез политики, които са едновременно приобщаващи и гъвкави.

В рамките на проекта за ПП бяха разгледани въпроси, които оказват влияние върху опита на учащи от различен произход, които са изправени пред различни предизвикателства в училище. В него е синтезирана информация от различни образователни системи, като са дадени примери за подкрепени с доказателства подходи, които тласкат политиката и практиката напред, насърчавайки успеха на учащите.

КОНСТАТАЦИИ ОТ ПРОЕКТА

Проектът за ПП създаде общоевропейска образователна общност, обединяваща различни гледни точки. Той насърчи участниците да отидат по-далеч от предоставянето на информация, за да преразгледат с критичен поглед политиката и да подхождат творчески към обосновката на прилаганите от тях практики. Изследването на училищните общности, включени в проекта, подчерта необходимостта от оптимално използване на ресурсите чрез влагане на интелектуален и социален капитал за организационно развитие, промяна и растеж.

Както бе посочено по-горе, проектът изведе на преден план нуждата да се премине

от компенсаторни подходи към по-активни подходи на интервенция и превенция, които увеличават капацитета на всички училища да оказват качествена подкрепа на всички учащи. Проектът насърчава заинтересованите страни да гледат на приобщаващото образование като на „мегастратегия“ за повишаване на постиженията на всички учащи (Mitchell, 2014 г., стр. 27), като поставя предизвикателства, които развиват практиката на учителите и управлението и организацията на училищата.

Работата на училищните общности, включени в проекта, показва ползите от:

- мерки, насочени към здравето и благополучието на всички учащи, които помагат на учащите да осъзнаят, че уменията и качествата могат да бъдат развити с целенасочени усилия, усърдна работа и упоритост;
- гъвкави възможности за учене, които осигуряват непрекъснатост и плавен преход от един етап на образование към друг и гарантират приложимостта на наученото в живота и в работата;
- споделена отговорност към управлението и засилено сътрудничество между училищния персонал;
- партньорство с родителите, настойниците и семействата с цел да се насърчат стремежите и да се повиши участието на учащите;
- участие на местната общност и работодателите с цел да се увеличи приложимостта на знанията, предвидени в учебния план, и да се разширят възможностите за работа.

Проектът подчерта също необходимостта да се следи училищното развитие през призмата на приобщаването. Трябва да се обърне специално внимание на равнопоставеността във всички училищни структури и процеси (например групиране на учащите, разпределение на персонала, достъп до учебни занятия и извънкласни дейности, акредитация на образованието и квалификацията, разпределение на ресурсите). Успехът и постиженията на учениците също трябва да бъдат анализирани, за да се осигурят равни възможности за постигане на резултати, които имат значение за бъдещата реализация.

В рамките на проекта за ПП бе поставен също въпросът за отчетността и необходимостта да се разреши конфликтът между пазарните реформи и равнопоставеността с въвеждането на по-гъвкави методи за оценка на постиженията извън обичайните тестове. Тези методи трябва да отчитат не само академичния успех, но и личните, социални и по-широки постижения. Разговорът с учащи по време на заключителната конференция по проекта за ПП показва, че възгледите им за добра реализация се различават значително. Това подчертава необходимостта да се премине от тесни, стандартизирани методи за измерване на успеха към по-персонализирани подходи, които оценяват по-широките и по-меродавни резултати.

Проведеното в рамките на проекта проучване показва, че целенасоченото предоставяне на непрекъсната подкрепа на учителите и училищните ръководители може да увеличи възможностите на училищата да подобрят постиженията на всички учащи.

Практическата работа по проекта показва и начини за развитие на професионалните знания и опит на учителите, за да се отговори на разнообразните потребности на учащите. Това ще помогне на учителите да разработят по-новаторски подходи и да организират учебния процес така, че да е от полза за всички. Тези познания могат да бъдат получени чрез работа в мрежа както в училищната общност, така и извън нея (например с местни университети, с други училища/колежи и с местни специалисти), за да се подобри капацитета на училището да прилага практики, подкрепени с доказателства.

Проучването в рамките на проекта показва, че анкети сред заинтересованите страни с оглед осигуряване на качество се провеждат системно само в някои държави, въпреки че те могат да допринесат значително за подобряване на училищната среда. По време на проекта училищните ръководители и учителите бяха насърчени да работят с други хора за провеждането на редовна самооценка (за повече информация вж.: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review). Проектът затвърди схващането, че осъществяването на мониторинг за качеството на образованието е от съществено значение за подобряването на училищната среда. Това води до по-задълбочено разбиране на структурите и процесите и на тяхното въздействие върху резултатите на всички учащи.

И накрая, констатациите от проекта изведоха на преден план мерки, които имат за цел не просто да осигурят равни възможности, а да гарантират приобщаване и

напредък към равнопоставеност. Общата характеристика на тези мерки е, че те насърчават всички заинтересовани страни – учители, учащи и ръководители – да развият „нагласа за растеж“, при която усърдната работа и упоритостта се възприемат като фактор за успех.

ПРЕПОРЪКИ

Проектът за ПП показва, че за да може една висококачествена образователна система да постигне както високи резултати, така и равнопоставеност, е необходимо да бъдат предприети конкретни мерки. Например:

- да се осигурят ресурси на училищата и на системите, за да им се даде възможност да се намесват колкото е възможно по-рано в подкрепа на учащи, които не се справят добре или са изложени на риск от отпадане;
- да се осигурят новаторски подходи и персонализирани възможности за учащи с различни нужди;
- да се подкрепи силното, стратегическо ръководство, което отдава голямо значение на равнопоставеността и подобряването на резултатите на всички учащи.

Въвеждането на такива мерки налага да бъде извършен цялостен преглед на системата, за да се гарантира последователност между различните нива на системата и области на политиката. Важно е да се подчертае, че препоръките на

ниво училище се нуждаят от подкрепящи политики на регионално/национално ниво, за да бъдат успешно приложени на практика.

Дейностите по проекта за ПП затвърдиха схващането, че приобщаването – и подобряването на постиженията – в училище зависи от фактори като педагогиката, подкрепата в процеса на учене, ръководството, благополучието и участието на учащите, учебния план, съвместната работа, организацията и системите за подкрепа в учебното заведение. Тези ключови области бяха изследвани по време на проекта, като бяха дадени примери за това как политиката и практиката могат да бъдат усъвършенствани както на национално, така и на местно/училищно равнище. В рамките на проекта бе поставен акцент и върху политики и практики, които развиват общия капацитет на всички заинтересовани страни и, най-вече, на самите учащи, и водят до подобряване на училищната среда.

Препоръките на проекта, представени по-долу, са съсредоточени върху две основни целеви групи:

- Училищни ръководители и учители
- Лидери на системата (на местно/регионално или национално равнище) и органи, разработващи политики.

Констатациите от проекта за ПП затвърждават констатациите и препоръките от други инициативи на Агенцията, на които също се обръща внимание по-долу:

Препоръки за училищни ръководители и учители

Училищните ръководители играят ключова роля във всяка образователна реформа. Те са тези, които трябва да издигнат равнопоставеността и високите постижения в приоритет с решенията си, от които зависи групирането на учащите, разпределението на персонала, достъпът до учебни занятия, възможностите за акредитация и разпределението на ресурсите. Следователно те трябва да отдадат и необходимото внимание на продължаващото професионално обучение на всички учители, както и на други заинтересовани страни.

Училищните ръководители и учителите трябва:

- **Да изградят силен лидерски екип и да разпределят задачите между заинтересованите страни, за да гарантират устойчивост и да осигурят ангажираност.** Основните задачи включват ефективно използване на вътрешни и външни данни/информация, за да се гарантира, че новостите (в преподаването и ученето, учебния план, оценяването и училищната организация) осигуряват равни възможности на всички учащи и че всички заинтересовани страни взимат участия в оценката и развитието на училището.

- **Да развият училищна етика, която насърчава взаимоотношение на уважение между всички заинтересовани страни.** В начина, по който се говори за учащите, трябва да се избягва стигматизация/категоризация. Целият персонал трябва да поеме отговорност за успеха и благополучието на всички учащи в гъвкави форми на организация. Диалогът трябва да бъде съсредоточен върху „целенасочено планиране на успеха на всички ученици“ (EENET, 2017), за да се предоставят персонализирани възможности за напредък. В него трябва да се чува също гласът на учащите, което ще допринесе за увеличаване на тяхното участие и ангажираност.

- **Да осигурят обучителна среда, основана на знания и факти.** Училищата трябва да се включват активно в научни изследвания, за да подкрепят новаторски подходи, които да позволят на всички учащи да напредват. Трябва да бъдат създадени системи/партньорства, за да се осигури достъп до най-нови изследователски данни. Те трябва също да подкрепят научноизследователската дейност в училище, като отделят необходимото време за тази форма на съвместно професионално обучение и развитие.

Дейностите по проекта за ПП потвърдиха и доразвиха препоръките от предишни проекти на Агенцията, които насърчават училищните ръководители и учителите:

- **Да осигурят гъвкав учебен план, който да бъде подходящ за всички учащи.** Той трябва да се простира отвъд учебното съдържание и да включва по-широки умения, които да подготвят учащите за живота, за професионална реализация и личностно развитие (например лични/социални умения, изкуства, спорт и т.н.). Училищата трябва да дават възможност за избор на учащите, за да увеличат тяхната ангажираност, и да отчитат новите възможности за по-нататъшно образование, обучение и заетост, за да могат да подготвят всички млади хора за сигурна и устойчива реализация.

- **Да развият „оценителна грамотност“ сред учителите и сред други заинтересовани страни,** за да им помогнат:

- да използват данните от оценяването на учащите в подкрепа на по-нататъшното им образование;
- да работят съвместно с колегите си, за да споделят своето разбиране за стандартите и преценката си за напредъка на учащите, така че да се поддържат високи очаквания за всички.

- **Да изградят структури/процеси, които насърчават сътрудничество със семейства и специализирани услуги** (например специалисти от сферата на здравеопазването, социални услуги и др.), за да подобрят подкрепата за всички учащи, особено тези с увреждания и нуждаещите се от по-специализирана подкрепа. Специализираните знания трябва да се споделят, за да се изгради капацитет/способности сред всички заинтересовани страни в училищната общност и да се предотврати стигматизацията/сегрегацията на учащите.

Препоръки за лидери на системата и органи, разработващи политики

Най-новите данни от изследвания и проекти сочат, че лидерите на системата и органите, разработващи политики, трябва да насърчават съвместната работа в самите училища и между тях. Те трябва да гарантират също, че училищните ръководители имат възможност да работят стратегически за развитието на капацитета на целия персонал. Числеността и разпределението на персонала в училищата/училищните общности трябва да бъде стабилно във времето, за да може да се изградят ефективни взаимоотношения и да се гарантират по-справедливи резултати и по-високи постижения за всички учащи.

Лидерите на системата и органите, разработващи политики, трябва:

- **Да разработят методи за събиране и споделяне на информация за подходите, които „работят“**, за да се гарантира, че формулирането на разработването, изпълнението и оценката на политиките ще се основава на факти. Училищата/училищните общности трябва да си сътрудничат, за да развият практики, основани на факти, да повишат капацитета на ръководството и да подпомагат продължаващото професионално развитие на учителите.

Дейностите по проекта за ПП, както и предишните проекти на Агенцията, също така дават стимул на лидерите на системата и органите, разработващи политики:

- **Да подпомагат диалога на национално равнище за постигането на общо разбиране за същността на приобщаващото образование.** Приобщаващото образование трябва да се разглежда като принцип, който е в основата на напредъка и постиженията на всички учащи в една система, която осигурява възможности за учене на всички, а не е фокусирана върху въпроси относно приемането или прилагането на компенсаторни подходи.
- **Да разширят сътрудничеството между министерствата/институциите на национално равнище, които имат ключова роля в образованието и оказването на подкрепа на учащите и техните семейства.** Това сътрудничество би следвало да превърне съвместната работа между различни институции на местно равнище в политика, което, от своя страна, ще гарантира ефективната работа в екип в полза на учащи/семейства в нужда във всяка общност. Националната политика трябва също така да подкрепя училищните общности в усилията им да работят по-тясно с родителите/семействата със съзнанието, че това е ключов фактор за успеха на учащите.
- **Да изяснят функциите на формиращото и обобщаващото оценяване и да работят за въвеждането на интегрирана система за оценяване, която е целесъобразна и приложима за всички учащи.** Системите за оценка и

акредитация следва да бъдат доразвити така, че да отчитат не само академичните постижения, но и по-широките познания и успехи, и да гарантират, че различните „пътища“ ще се ценят еднакво. Това трябва да включва осигуряването на подходящи възможности за учащите, които срещат по-сериозни пречки в ученето (например учащи с когнитивни увреждания).

- **Да гарантират, че политиката по отношение на първоначалната подготовка на учители и последващото им професионално развитие поставя акцент върху приобщаващото образование, равнопоставеността и многообразието.**

Първоначалната подготовка на учители и последващото им професионално развитие трябва да изгражда у учителите нагласи, ценности и компетенции, които да им позволят да си служат с данни и да анализират и оценяват ефективно своята работа, за да могат да я подобряват с оглед положителните резултати на всички учащи.

- **Да преразгледат механизмите за отчетност и осигуряване на качество, за да се уверят, че са последователни и подкрепят развитието в приобщаваща среда.**

Подобни структури и процеси трябва да предоставят информация за достъпа и равнопоставеността с оглед характеристиките на учащите при постъпване, тяхното развитие и крайния резултат от тяхното обучение. Това трябва да става по начини, които не дават погрешна представа за практиката и не маргинализират уязвимите учащи. Те трябва също така да дават възможност на училищата да се съсредоточат върху напредъка и постиженията на всички учащи, а не само върху постигането на лесно измерими резултати.

И накрая, органите, разработващи политики, трябва да инвестират в краткосрочен план, за да спестят пари в бъдеще. Те трябва също да предвидят реалистичен график за всяка реформа. Това е от значение за вземането на решения в рамките на даден политически цикъл, който може да е твърде кратък, за да се види въздействието на въведените промени.

Подобни промени трябва да предлагат холистично решение на проблема със социалното и образователното неравенство, което може да се постигне чрез по-мощна трансформация. Малките интервенции не могат да компенсират неравнопоставеността в една система, която по същество е несправедлива.

ПРОДУКТИ НА ПРОЕКТА

Допълнителна информация може да бъде намерена на страницата на проекта в интернет: www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement. На нея са публикувани също концептуалната рамка на проекта и докладите за подхода на отделните държави към подобряване постиженията на учащите. В резултат на

проекта бяха разработени също следните документи:

- Обобщителен доклад по проекта: *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice* [Подобряване постиженията на всички учащи в приобщаващото образование: Уроци от политиката и практиката в Европа]. Вж.: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview
- *Raising the Achievement of All Learners: A Resource to Support Self-Review* [Подобряване постиженията на всички учащи: Ресурси в подкрепа на самооценката]. Вж.: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review
- *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education – Literature Review* [Подобряване постиженията на всички учащи в приобщаващото образование – Преглед на изследователската литература]. Вж.: www.european-agency.org/publications/reviews/raising-the-achievement-of-all-learners-in-inclusive-education-literature
- Guidance for teachers and school leaders [Ръководство за учители и училищни ръководители]. Вж.: www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement

БИБЛИОГРАФИЯ

Enabling Education Network (EENET), 2017. *Quote of the Week* [Цитат на седмицата]. 10 юли 2017 г. twitter.com/GlobalEENET/status/884318037763141632 (Последен достъп през октомври 2017 г.)

Mitchell, D., 2014. *What Really Works in Special and Inclusive Education: Using Evidence-Based Teaching Strategies* [Какво наистина работи в специалното и приобщаващото образование: Прилагане на стратегии за преподаване, основани на доказателства]. London: Routledge

Европейска агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование, 2015 г. *Позиция на Агенцията относно приобщаващите образователни системи*. Одензе, Дания. www.european-agency.org/publications/brochures-and-flyers/agency-position-on-inclusive-education-systems-flyer (Последен достъп през август 2017 г.)

Европейска комисия, 2017 г. *Teachers and school leaders in schools as learning organisations. Guiding Principles for policy development in school education* [Учителите

и училищните ръководители в училищата като организации за учене. Ръководни принципи за разработване на политики в областта на училищното образование]. Доклад на училищата, включени в работните групи на „ЕТ 2020“ за 2016–2018 г. ec.europa.eu/education/sites/education/files/teachers-school-leaders-wg-0917_en.pdf (Последен достъп през октомври 2017 г.)

Организация на обединените нации, 1989 г. *Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на детето*. Ню Йорк: Организация на обединените нации

Организация на обединените нации, 2006 г. *Конвенция на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания*. Ню Йорк: Организация на обединените нации. www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-2.html (Последен достъп през септември 2017 г.)

Организация на обединените нации, 2015 г. *Цели за устойчивото развитие. Цел № 4: Качествено образование*. www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-4-quality-education.html (Последен достъп през септември 2017 г.)

Съвет на Европейския съюз, 2017 г. *Заключения на Съвета и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно приобщаване в условията на многообразие с цел постигане на висококачествено образование за всички*. 2017/C 62/02. eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.062.01.0003.01.BUL (Последен достъп през октомври 2017 г.)

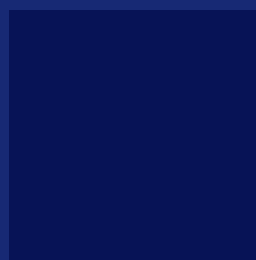

Секретариат:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Тел.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Офис в Брюксел:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Тел.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org